Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Y Gyfraith a'r Rheoliadau

Fepio

Pam mae'r gyfraith a rheoleiddio yn bwysig?

Mae deddfau yno i **amddiffyn ein diogelwch**, ar y cyd ac fel unigolion, ac i sicrhau ein **rhyddid sylfaenol.** Gall deddfau fod yn berthnasol i ddinasyddion a sefydliadau.

Mae gan y gyfraith a rheoliadau rôl allweddol wrth leihau cyfraddau niwed a achosir gan ysmygu a fepio. Mae'n gwneud hynny trwy'r canlynol:

- Cyfyngu mynediad, yn enwedig i blant a phobl ifanc
- Darparu gwybodaeth fel y gall darpar ddefnyddwyr wneud dewisiadau gwybodus
- Gweithredu safonau ar gyfer y cynhyrchion sydd ar gael (er enghraifft, crynodiad nicotin, cynhwysion gwaharddedig)
- Cyfyngu ar sut y gall y diwydiant hyrwyddo eu cynhyrchion i annog pobl i'w defnyddio (er enghraifft, cyfyngiadau ar hysbysebu)
- Cyfyngu ar ble y gall pobl ysmygu (er enghraifft, ysgolion, ysbytai a meysydd chwarae di-fwg)
- Lleihau effeithiau amgylcheddol, yn ogystal ag effeithiau cynhyrchion ar iechyd (er enghraifft, y Gwaharddiad ar Fêps Tafladwy a gyflwynwyd yn 2025)

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Y gyfraith mewn perthynas â fêps

Mae deddfau fepio yng Nghymru a'r DU yn gysylltiedig â deddfwriaeth tybaco.

Mae'r canlynol yn **anghyfreithlon**:

- Gwerthu tybaco neu gynhyrchion fepio sy'n cynnwys nicotin i **unrhyw un o dan 18 oed**.
- **Prynu neu geisio prynu'r** cynhyrchion hyn i unrhyw un o dan 18 oed ('prynu dirprwyol').

Os canfyddir bod manwerthwyr neu unigolion yn torri'r gyfraith, gellir eu **herlyn**.
Mae Safonau Masnach Cymru yn darparu enghreifftiau lle mae camau cyfreithiol wedi'u cymryd yn erbyn manwerthwyr.

Mae gwerthu fêps tafladwy wedi'i wahardd ledled y DU (o 1 Mehefin 2025) i leihau eu heffeithiau ar yr amgylchedd (gwastraff batris, sbwriel) ac oherwydd pryderon ynghylch eu hapêl a'u fforddiadwyedd i bobl ifanc.

Bil Tybaco a Fêps 2024-25

- Yn mynd trwy Senedd y DU ar hyn o bryd.
- Yn cyflwyno cyfyngiadau pellach ar bob fêp (sef y rhai sy'n cynnwys nicotin a heb nicotin) i leihau'r apêl i bobl ifanc.
- Cyfyngiadau i gynnwys blasau fêps, a sut maent yn cael eu pecynnu a'u hyrwyddo (gan gynnwys arddangosfeydd mewn siopau).
- Bydd hefyd yn gwahardd peiriannau gwerthu fêps.

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Rheoliadau Tybaco a Chynhyrchion Cysylltiedig 2016 (TRPR)

Mae'r rhan fwyaf o'r cyfyngiadau hirhoedlog ar gyfer cynhyrchion tybaco a fepio yng Nghymru a Lloegr yn rhan o'r TRPR, sydd â'r nodau canlynol:

- Gweithredu safonau ar gyfer diogelwch ac ansawdd

- Sicrhau bod gan ddefnyddwyr wybodaeth fel y gallant wneud dewisiadau gwybodus

- Amddiffyn plant rhag dechrau defnyddio'r cynhyrchion hyn

GIG CYMRU NHS WALES | Iechyd Cyhoeddus Cymru | Public Health Wales

Rheolau’r TRPR ar gyfer fêps sy'n cynnwys nicotin:

- Ni ddylai tanciau e-sigaréts fod yn fwy na 2ml
- Caiff cyfaint uchaf yr e-hylif ei gyfyngu i 10ml
- Ni ddylai cryfder nicotin fod yn fwy na 20mg/ml
- Rhaid i gynhyrchion a’r deunydd pecynnu fod yn rhai sy’n atal plant ac yn dangos a oes rhywun wedi ymyrryd â nhw
- Rhai cynhwysion gan gynnwys rhai gwaharddedig (er enghraifft, lliwiau, caffein a thawrin)
- Cynnwys gofynion labelu a rhybuddion: “Mae’r cynnyrch hwn yn cynnwys nicotin, sy’n sylwedd hynod gaethiwus.”

Mae'r cyfyngiadau hyn yn lleihau'r risg o niwed, ond nid ydynt yn dileu'r risg yn llwyr.

GIG CYMRU NHS WALES | Iechyd Cyhoeddus Cymru Public Health Wales

Y gyfraith mewn perthynas â chynhyrchion tybaco

Mae deddfau a rheolau ychwanegol ar waith i wneud y canlynol:

- Gwneud cynhyrchion tybaco yn llai deniadol, yn enwedig i bobl ifanc
- Atal cwmnïau rhag gwneud honiadau camarweiniol am dybaco
- Sicrhau bod rhybuddion iechyd yn glir ac yn hawdd eu gweld

Prif nod y mesurau hyn yw atal pobl rhag dechrau ysmygu a lleihau cyfraddau ysmygu.

Mae rheolau hefyd i fynd i'r afael â masnachu tybaco'n anghyfreithlon, e.e., rhaid i bob cynnyrch tybaco fod â chod unigryw fel y gellir ei olrhain.

Mae Llywodraeth y DU wedi cynnig **"gwaharddiad ysmygu yn ôl cenedlaethau".** Mae hyn yn golygu na fyddai unrhyw un a aned ar **1 Ionawr 2009** neu ar ôl y dyddiad hwnnw *byth* yn cael caniatâd i brynu cynhyrchion tybaco yn gyfreithlon (yn amodol ar basio'r Bil Tybaco a Fepio).

Mae gofynion y gyfraith mewn perthynas â thybaco yn cynnwys y canlynol:

- Rhaid i becyn o sigaréts **gynnwys o leiaf 20 o sigaréts** a dim ond yn ei **ddeunydd pecynnu gwreiddiol** y ceir ei werthu.
- Mae cynhyrchion yn ddarostyngedig i **dreth toll gartref ofynnol.**
- Rhaid i siopau sy'n gwerthu tybaco **ddangos hysbysiad** sy'n nodi 'ei bod yn anghyfreithlon gwerthu cynhyrchion tybaco i unrhyw un o dan 18 oed' (maent yn cael eu hannog i ddangos hysbysiad tebyg ar gyfer cynhyrchion fepio, ond nid oes rhaid iddynt wneud hynny).
- **Ni ddylid arddangos cynhyrchion** yn y siop.
- Rhaid gwerthu cynhyrchion tybaco mewn **pecynnu safonol (plaen)** sy'n cynnwys **rhybuddion iechyd graffig**. Mae'r mesur hwn yn gwahardd brandio ar ddeunydd pacio i bob diben.
- **Gwaharddiad ar flasau** (gan gynnwys menthol).

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Cyfyngiadau ar Hysbysebu a Hyrwyddo

Mae hysbysebu a hyrwyddo tybaco a chynhyrchion fepio yn ddarostyngedig i gyfyngiadau. Mae hyn yn cynnwys sut y gall cwmnïau hyrwyddo eu cynhyrchion ac i bwy.

Gwaharddodd Deddf Hysbysebu a Hyrwyddo Tybaco 2002 hysbysebu a hyrwyddo (gan gynnwys noddi) cynhyrchion tybaco yn y DU.

Gosodwyd cyfyngiadau tebyg ar hyrwyddo fêps yn 2016. Mae rheolau hysbysebu ar gyfer fêps yn tynhau. Mae'r Bil newydd yn cynnig ymestyn gwaharddiadau ar hysbysebu a noddi yn yr un modd â thybaco i bob cynnyrch fepio, a chyfyngu ar arddangosfeydd mewn siopau.

Mae Awdurdod Safonau Hysbysebu'r DU yn darparu codau hysbysebu a marchnata i'r diwydiant y dylid eu dilyn ar gyfer **cynhyrchion Fepio** a **Thybaco** .

GIG CYMRU NHS WALES | Iechyd Cyhoeddus Cymru Public Health Wales

Mannau di-fwg a'r gyfraith

Mae deddfwriaeth ddi-fwg yng Nghymru (2007, wedi'i diweddaru yn 2021) yn amddiffyn pobl rhag mwg ail-law.

Mae ysmygu tybaco wedi'i wahardd mewn mannau cyhoeddus caeedig, gweithleoedd, tir ysgolion, ysbytai, a cherbydau sy'n cludo pobl dan 18 oed.

Rhaid i'r rhai sy'n gyfrifol am y mannau hyn gymryd camau rhesymol i atal ysmygu.

O dan y Bil Tybaco a Fepio, gellid gwahardd fepio yn yr un mannau cyhoeddus ag ysmygu.

Mae'r mannau cyhoeddus y mae'n ofynnol iddynt fod yn ddi-fwg yn ôl y gyfraith yn cynnwys:

Mannau cyhoeddus dan do/caeedig

Gweithleoedd dan do/caeedig

Tir ysgolion

Meysydd chwarae

Tir ysbytai

Cerbydau preifat a chyhoeddus sy'n cludo pobl dan 18 oed

Cerbydau a ddefnyddir ar gyfer gwaith gan fwy nag un unigolyn

Llety gwyliau

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Crynodeb o Fil Tybaco a Fêps y DU

Bydd y Bil yn creu 'cenhedlaeth ddi-fwg' trwy ei gwneud yn drosedd gwerthu cynhyrchion tybaco, papurau sigaréts a chynhyrchion ysmygu llysieuol i unrhyw un a aned ar 1 Ionawr 2009 neu ar ôl y dyddiad hwnnw.

Yn amodol ar gymeradwyaeth Senedd y DU, bydd y polisi yn dod i rym ar 1 Ionawr 2027, pan fydd y rhai a aned ar 1 Ionawr 2009 yn troi'n 18 oed. Mae hyn yn golygu na ellir byth gwerthu cynhyrchion tybaco yn gyfreithlon i'r grŵp oedran hwn nac unrhyw un iau.

Roedd cefnogaeth gref ymysg y cyhoedd a'r sector iechyd yn ystod yr ymgynghoriad.

Mae'r Bil hefyd yn cymryd camau cryf i leihau mynediad at fêps a'r galw amdanynt ymysg pobl ifanc, gan gynnwys:

- Cyfyngu ar ddyluniadau, blasau, arddangosfeydd mewn siopau, hyrwyddiadau a marchnata cynhyrchion fepio
- Cynyddu pwerau gorfodi a chosbau ar gyfer gwerthu fêps i bobl dan oed
- Codi prisiau i leihau mynediad a’r galw ymysg pobl ifanc

Tybaco a fêps anghyfreithlon

Nid yw tybaco a fêps anghyfreithlon yn cydymffurfio â deddfau rheoli tybaco.

Mae'r risg o niwed o dybaco a fêps anghyfreithlon yn uchel, oherwydd eu bod yn osgoi deddfau sydd yno i amddiffyn defnyddwyr rhag cynnwys peryglus neu gynhyrchion o ansawdd isel.

Mae Swyddogion Safonau Masnach yng Nghymru a ledled y DU yn adrodd bod y farchnad yn cael ei llenwi â chyfarpar fepio heb ei reoleiddio sydd wedi'u hanelu at blant a phobl ifanc.

Mae hyn yn bryder am fod y cynhyrchion hyn yn aml yn cael eu gwerthu o leoedd fel cartrefi a thrwy’r cyfryngau cymdeithasol, yn ogystal ag mewn manwerthwyr bach.

Gall masnachu fêps a thybaco’n anghyfreithlon roi pobl ifanc mewn perygl o ddod i gysylltiad â gweithgarwch troseddol a grwpiau troseddol.

Cynhyrchion anghyfreithlon: goblygiadau iechyd

Mae cynhyrchion tybaco a fepio anghyfreithlon yn peri **risgiau ychwanegol i iechyd** oherwydd nad ydynt yn cael eu rheoleiddio ac efallai nad ydynt yn bodloni safonau'r DU.

Mae astudiaethau ar fêps anghyfreithlon wedi canfod eu bod:

- Yn cynnwys metelau peryglus fel plwm, yn ogystal â chynhwysion eraill sydd wedi'u gwahardd yn y DU.
- Yn cynnwys crynodiad llawer uwch o nicotin a all arwain at risg uwch o gaethiwed i nicotin ac effeithiau andwyol cysylltiedig ar iechyd.
- Yn cael eu gwerthu mewn deunydd pecynnu nad yw'n cydymffurfio â rheoliadau'r DU, h.y. heb unrhyw rybuddion nicotin arno.
- Â thanc sy'n fwy nag arfer, a all arwain at gymeriant gormodol o nicotin.

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Sut i adnabod cynhyrchion tybaco neu fepio anghyfreithlon:

- Os yw rhywun yn gwerthu sigaréts neu fêps i blant a phobl ifanc, mae hyn yn anghyfreithlon.
- Os nad yw cynhyrchion yn cynnwys rhybuddion iechyd am nicotin, mae hynny'n anghyfreithlon.
- Os oes gan fêp danc neu gapasiti 'pwff' sy'n fwy nag arfer, mae hyn yn anghyfreithlon.
- Os yw sigaréts yn cael eu gwerthu bob yn un, mae hyn yn anghyfreithlon.
- Os yw cynhyrchion yn cael eu gwerthu am brisiau anarferol o rad, mae'n debyg bod hyn yn anghyfreithlon.
- Os yw cynhyrchion yn cael eu gwerthu o leoedd fel tai neu drwy'r cyfryngau cymdeithasol, mae'n debygol eu bod yn anghyfreithlon.

GIG CYMRU NHS WALES | Iechyd Cyhoeddus Cymru Public Health Wales

Mynnwch air â rhywun rydych chi'n ymddiried ynddo!

Gallwch roi gwybod yn ddienw am dybaco neu fêps a werthir yn anghyfreithlon yng Nghymru trwy:

Roi gwybod ar-lein yn noifs-nobutts.co.uk

Crimestoppers (0800 555 111)

Cysylltu â Safonau Masnach yn eich cyngor lleol

Ffonio 101 (ymholiadau i'r heddlu nad ydynt yn rhai brys)

DIM ESGUS. BYTH.

NO IFS. NO BUTTS.

Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Iechyd Cyhoeddus Cymru